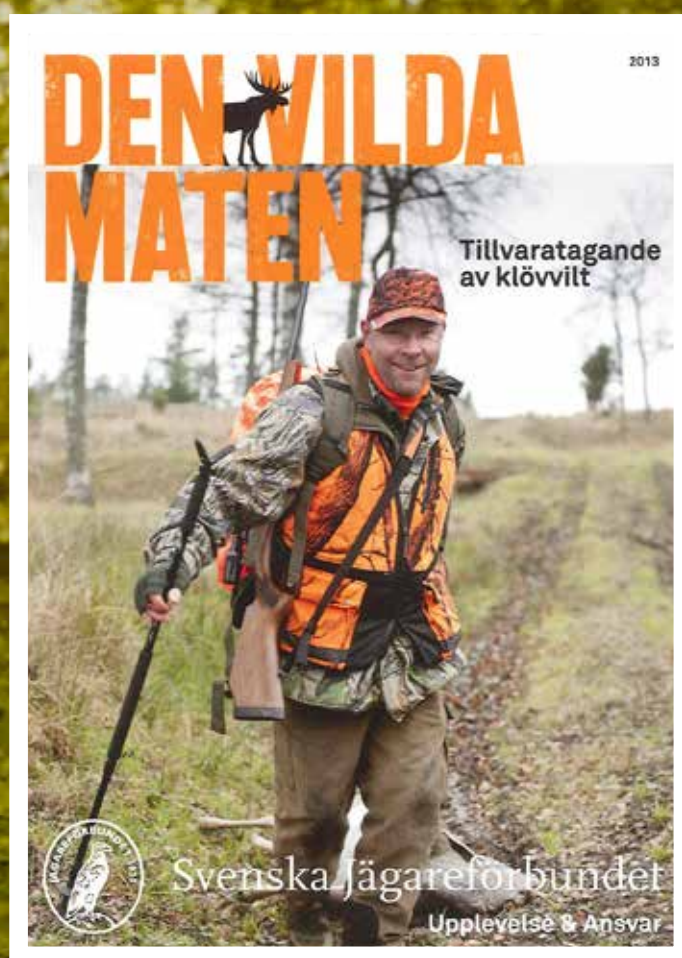

Studieplan till

DEN VILDA MATEN

Tillvaratagande av klövvilt

Innehåll

Inledning	sid 3
Tillvaratagande av hjortdjur	
Anatomi hjortdjur	sid 4
Röda och gröna organ	sid 5
Passning av älg i skogen	sid 6
Flåning av älg, hjort och rådjur.....	sid 7
Hängande urtagning av hjortvilt.....	sid 8
Tillvaratagande av vildsvin	
Anatomi vildsvin	sid 9
Röda och gröna organ	sid 9
Passning av vildsvin i skogen	sid 10
Flåning av vildsvin	sid 10
Trikinprov	sid 11
Välkommen till Studieförbundet	sid 12

Inledning

Kanske har du precis tittat på någon av filmsekvenserna som finns på den dvd som du just nu har i din dator eller dvd-spelare. Filmen är förstås givande att studera på egen hand, men i diskussionen med andra får du ytterligare en dimension till ditt lärande: att utvecklas tillsammans med andra – och att stärka jaktlagets gemensamma kunskapsbank.

Ett bra sätt för dig och dina jaktkamrater att komma igång är genom att starta en studiecirkel. Tillsammans kan ni gå igenom tillvaratagandefilmerna och fundera på hur ni själva tar tillvara fällt vilt och vilka förutsättningar ni har. Som stöd kan ni använda er av de fundera- och diskuterafrågor som finns här i studiehandledningen.

Materialet är uppbyggt så att det ska vara lätt att dela upp avsnitten i det antal sammankomster man själv önskar. Studieplanen följer samma rubriksättning som de olika filmavsnitten.

En studiecirkel omfattar minst tre sammankomster med varvat teori och praktik. Kanske kan ni förlägga en av sammankomsterna på skjutbanan eller använda en skjutsimulator?

Varför inte genomföra en temakväll tillsammans med jaktlaget/jaktkamraterna inför till exempel älgjakten? Välj ut någon eller några av filmsekvenserna som känns angelägna att titta på.

Om ni har nya jägare i jaktlaget kan ni låta någon med lite mer erfarenhet titta på filmerna tillsammans med dem för att förbereda dem inför kommande tillvarataganden.

Planera gärna för en gemensam passning och genomgång av organen från ett fällt klövvilt under jakten.

Kontakta Studieförbundet så kan ni få hjälp att arrangera en aktivitet.

December 2013

Projektledare: Annika Stigmark

Grafisk form: Carita Lott

Fotograf: Burt von Bolton (omslagsbild)

Producerad av Studieförbundet,
Riksförbundet.

Studiehandledningen finns att ladda ner på
studieforamjandet.se och **jagareforbundet.se**

Tillvaratagande av hjortdjur

Anatomi hjortdjur

Fundera och diskutera

1. Vilka är de röda respektive gröna organen och var sitter de i kroppen?
2. Vilka röda organ sitter placerade i bukhålan?
3. Vilka organträffar ger ett omedelbart dödsförlopp?
4. Vad händer i djurkroppen vid en träff i det centrala hjärt- och lungområdet?
5. På vilket sätt skiljer sig träff i halskotpelare eller rygg från träff i hjärta och lungor?
6. Hur sitter levern fästad i kroppen?
7. Vad består mellangärdet av och hur sitter det placerat i djurkroppen?
8. Vilken konsistens kan man förvänta sig att de olika organen ska ha?
9. Vilken parasit kan angripa hjortviltets lungor? Hur kan den upptäckas?
10. Är parasiten farlig för människan?
11. Var sitter stora kroppspulsådern placerad?
12. Hur är struparna placerade?
13. Hjärtat är en bra indikator på djurets kondition, förklara?
14. Vad är brässen och var sitter den?
15. Vad ryms i bäckenhålan?
16. Varför ser träffområdet på älgbanans älgfigurer ut som det gör?
17. Kan man säga att skjutträning påverkar köttkvaliteten?
18. Hur bedömer vi ett hjortvilts kondition? Päls, muskler, klövar, tänder?
19. I vilka situationer kan det vara bra att ha kunskap om hur inre organ sitter placerade och vilken form och utseende de har?

Röda och gröna organ

Fundera och diskutera

1. Förklara funktionen hos lever, njurar och mjälte.
2. Dessa organ är också indikatorer på om djuret bär på sjukdomar. Hur kan detta visa sig?
3. Av vilka anledningar kan mjälten vara kraftigt förstörd och blodfylld?
4. Idisslare har fyra magar, vilka är dessa?
5. Vilken funktion har vommen?
6. Vad sker i bladmagen?
7. Vilken mage ansluter mot tunntarmarna?
8. Vad är en lymfknut och vilken funktion har den?
9. Ge exempel på var lymfknutar finns.
10. Hur förändras en lymfknut som är aktiverad?
11. Vad är en viltundersökare?
12. Om levern innehåller vita förändringar, vad kan det tyda på och hur ska vi hantera det?
13. I filmerna granskar tillvaratagaren de olika organen genom att titta på och skära i respektive detalj. Är detta något vi gör i samband med tillvaratagande? Kan vi se fördelar med att lägga tid på detta i vårt tillvaratagande?
14. Vilka organ är speciellt värdefulla att titta närmare på?

Fotograf: Tobias Thörngren

Passning av älg i skogen

Fundera och diskutera

1. Vad vinner vi med en korrekt skottplacering?
2. Hur förbereder vi en urtagning (passning) i skogen?
3. Vilken utrustning behöver vi?
4. Av vilken anledning kan det vara lämpligt att ha mer än en kniv med sig under jakt?
5. Vad vill vi i möjligaste mån undvika att orsaka i samband med urtagningen?
6. Varför passar vi med djuret liggande på dess högra sida?
7. I vilka steg i passningen behövs kniven?
8. Hur mycket av inre organ behöver vi avlägsna i skogen?
9. Hur länge kan ett hjortdjur ligga ourtaget utan att det påverkar köttkvaliteten?
10. Hur bör man hantera bukskjutna djur?
11. Vilken utrustning använder tillvaratagaren på filmen?
12. Vilken utrustning och kunskap har vi med oss i "ryggsäcken"?
13. Är passningskunskaperna goda i ditt jaktlag? Om inte, hur förbättrar vi dem?
14. Vilken utrustning använder vi för att uppnå god hygien i passningsmomentet?
15. Måste passning ske i skogen?
16. Ska man sticka hjortvilt?
17. Vilka för- respektive nackdelar har vi genom att lägga öppningssnittet framifrån eller bakifrån?
18. I filmen används en fyrhjuling att transportera fram älgen med. Vilka andra goda alternativ finns det och vad använder vi oss av i jaktlaget?

Flåning av älg, hjort och rådjur

Fundera och diskutera

1. Var läggs öppningssnitten på ett hjortvilt?
2. På filmen börjar tillvaratagaren med att flå från ljumsken och ut. Varför det?
3. Var finner vi rätt led att kapa benen i och varför är det viktigt i synnerhet på bakbenen?
4. Tillvaratagaren låter underbenen hänga kvar vid skinnet. Varför?
5. Varför uppnår vi som regel ett bättre resultat i flåningen genom att låta knivseggen arbeta mot hudsidan och inte mot köttet?
6. Var avskiljs huvudet från kroppen? Hur hittar vi rätt led?
7. Hur kan vi på ett enkelt sätt sterilisera våra knivar?
8. Varför ska vi undvika att såga i samband med att älgen delas?
9. Vad rensar vi bort i skottskadan?
10. Vilka olika sätt kan vi använda oss av för att rengöra slaktkroppen och ta död på bakterier?
11. Varför kan det som regel vara bättre att transportera djuret till slakteriet innan tillvaratagandet påbörjas?
12. Vad är en flåbänk?
13. Hur ofta behöver vi byta handskar eller tvätta oss under tillvaratagandet?
14. I en vilthanteringsanläggning som den på filmen finns allehanda hjälpmedel att tillgå. Vad har vi? Vad kan vi förbättra?
15. Vilken beredskap har vi i samband med en olyckshändelse i slakteriet?
16. Ren hand – smutsig hand. I filmen är tillvaratagaren noga med hur han använder sina händer. Hur ska vi generellt tänka?
17. I filmen finns många hjälpmedel som underlättar flåmomentet. Vilka förutsättningar har vi?
18. Vad innebär långsam avkylning? Och i ungefär vilken temperatur bör den ske?

Hängande urtagning av hjortvilt

Fundera och diskutera

1. Genom att vänta med tillvaratagandet tills djuret transporterats in till slakteriet vinner vi många fördelar. Diskutera vilka uppenbara hygieniska fördelar man har.
2. I filmen rekommenderas att man ska låta djurkroppen förbli oflådd under hängningstiden. Några fördelar nämns också men vilka förutsättningar krävs?
3. Varför kan det underlätta att öppna bröstbenet före man lägger det egentliga passningssnittet?
4. Man låter organen "falla" nedåt av egen kraft. Var ska man slutligen kapa struparna och varför?
5. Diskutera företeelsen bäckenhängning jämfört med att djuret hängs i hälsenorna.
6. I filmen nämns att om djurkroppen kyls ned för snabbt drabbas den av köldsammansdragningar med nedsatt kvalitet som följd. Diskutera hur vi undviker detta.
7. Diskutera och fundera på några viktiga punkter för att lyckas med flåarbetet. Vad ska vi enligt filmen tänka på för att uppnå ett gott resultat?

Allt hjortvilt kan hanteras på i stort sett samma sätt då inget skiljer sig rent anatomiskt. Skillnaden ligger snarare i storleken på djuret.

Tillvaratagande av vildsvin

Anatomi vildsvin

Fundera och diskutera

1. Vad ska vi tänka på när vi väljer riktpunkt vid skott mot vildsvin?
2. Hur sitter organen placerade i buk- respektive bröståla?
3. Vilka skillnader kommer vi direkt att tänka på när vi betraktar vildsvinets mag- och tarmpaket jämfört med hjortdjurens?
4. Vilken form, konsistens och färg har mjälten?
5. Var och hur kan man upptäcka parasitangrepp i vildsvinets inre organ?
6. Var tar man trikinprovet?
7. Vildsvin som ska försäljas ska alltid passera en vilthanteringsanläggning. Varför?
8. Vilket värde har en kontroll av inre organ hos vildsvin även för mig och mitt jaktlag trots att köttet inte ska säljas?

Röda och gröna organ

Fundera och diskutera

1. Vilka är de röda organen?
2. Vilken funktion har mjälten?
3. Förhårdnader, missfärgningar och varfyllda härder i inre organ innebär som regel att något inte är bra. I vilka organ uppträder dessa symptom?
4. Vildsvinets lever skiljer sig utseendemässigt på två olika sätt från hjortviltets, hur?
5. Vad är så kallade "white spots"?
6. Vilka är de gröna organen?
7. Var finner vi lymfknutarna i anslutning till tunntarmen?
8. Vilken konsistens ska som regel vildsvinets avföring ha i tarmen?
9. Vildsvinet är allätare. Hur skiljer sig magens och tarmens innehåll från hjortviltets, som är idisslare?
10. Innebär generellt parasitangrepp eller enstaka aktiverade lymfknutar att djuret är otjänligt som människoföda?
11. Vilka rutiner har vi för hanteringen av inre organ i samband med tillvaratagandet?

Passning av vildsvin i skogen

Fundera och diskutera

1. I filmen påstås att vi ska använda alla sinnen i tillvaratagandet. Vad vill menar man med det?
2. Vilka redskap används i filmen?
3. Vilken utrustning och kunskap har vi med oss i "ryggsäcken"?
4. Vad använder vi för att uppnå god hygien i samband med passningen?
5. Under vilka förutsättningar kan vi vänta med passningen till dess att vi är i slakteriet?
6. Vad måste vi ta hänsyn till när vi lägger passningssnittet på en galt?
7. Vad ska vi speciellt tänka på när vi avlägsnar tarpaketet ur bukhålan?

Flåning av vildsvin

Fundera och diskutera

1. Hur läggs flåsnitten på vildsvinet?
2. Var kapas benen?
3. Varför är det så viktigt att undvika att pälsen "faller tillbaka" mot köttet på djuret? I synnerhet hos vildsvin.
4. Hur stor är skillnaden i vikt mellan ett levande djur och en slaktkropp, dvs. en kropp utan inälvor, huvud, hud och underben?
5. Varför ska vi vara noga med att bara hålla i och hantera kött som ska putsas bort?
6. Var på frambenet kan man ta trikinprovet?
7. I en vilthanteringsanläggning som den på filmen finns allehanda hjälpmedel att tillgå. Vad har vi? Vad kan vi förbättra?
8. En flåbänk underlättar avsevärt tillvaratagandet i slakteriet. Hur skulle vi med enkla medel kunna ordna det i vårt slakteri?

Trikinprov

Fundera och diskutera

1. Varför ska vi trikintesta vårt vildsvinskött?
2. Hur mycket behöver provet väga?
3. Vilka utför själva analysen av provet?
4. Vilka andra arter ska vi trikinprova innan konsumtion?

DEN VILDA MATEN

Fotograf: Tobias Thörngren

Välkommen till Studieförbundet

Vill du utveckla ditt jaktlag? Vill du lära dig mer tillsammans med andra? Ta kontakt med Studieförbundet där du bor och starta en studiecirkel hos oss. Vi kan hjälpa dig att komma igång, ordna lokaler, litteratur, kontakter och mycket mer!

Vad är en studiecirkel?

En studiecirkel betyder att du och dina vänner (minst 3 personer över 12 år) kan träffas och lära er nya saker, med vår hjälp! Vi är alltid öppna för nya idéer till studiecirkel och du kan starta en studiecirkel om nästan vad som helst. Varje cirkel gör en arbetsplan som beskriver hur arbetet ska läggas upp och vilket målet är. Ni bestämmer själva vad ni vill och inte vill göra, och det är precis så enkelt som det låter!

För att räknas som deltagare ska man delta vid minst tre träffar och delta i någon av de tre första sammankomsterna. En studiecirkel måste omfatta minst nio studietimmar (à 45 minuter) och pågår vanligen under några månader, men kan vara både kortare eller längre. Varje studiecirkel utser också en cirkelledare för gruppen.

Rollen som cirkelledare

Som cirkelledare behöver du inte vara expert i ämnet eller ha svar på alla frågor. Din roll är att leda cirkeln framåt och se till att alla kan framföra sina synpunkter och påverka arbetet.

Som cirkelledare ansvarar du för cirkellistan och, tillsammans med Studieförbundets personal, för praktiska saker kring mötesplatsen, fika med mera.

Som ny cirkelledare får du ett introduktionssamtal då vi bland annat berättar vad Studieförbundet kan hjälpa till med. Du blir också inbjuden till att gratis delta i Studieförbundets ledarutvecklingsprogram.

Studieförbundet är ett av Sveriges största studieförbund. Vi är partipolitiskt och religiöst obundna med ett brett utbud av studiecirkel, utbildningar, kulturarrangemang och föreläsningar. Varje år samlas 230 000 deltagare i våra studiecirkel och kurser.